

D'ESQUENA AL TEMPS

Una cosa que no ha arribat a posseir encara la nostra gent és el sentit del ridícul. Cal, per a ella, que aquest sigui violent, agre, per a heure'n consciència. O cal només que es tracti d'un ridícul extern, imposat pel costum o pel caprici de la moda. Podem dir que no es té noció del temps. Si l'anècdota guerrera reanima un problema, vital per a nosaltres, la nostra gent fa veure que no el veu. Si aquesta mateixa anècdota crea un ambient d'austeritat espectant, la nostra gent vol fer gatzara. Si els nous temps imposen revisió de valors o renovació de coses caduques, la nostra gent actua a la inversa i apila mentalitats o fa guàrdia d'honor al volt d'institucions que s'esfondren. Es pren per corrent a seguir la força de gravetat que fa caure les coses. S'ha perdut el nord i no se sap cap a on camina el temps. Usant d'una expressió gràfica, direm que s'hi viu d'esquena.

* * *

Furgant en el munt del *fait divers* trobem unes coses deliciosament ridícules. Una d'elles és la creació d'un *magazine* per a gent de pretesa aristocràcia, escrit en castellà i encapçalat amb unes paraules que són la seva consagració d'estupidesa. No parlarem del què s'hi diu ni del què s'hi mostra. Sense llegir-ho, tothom ho sap. El seu sentit de l'aristocràcia és en el nostre poble una cosa sabuda. No el fa ni l'educació, ni la pulcritud, ni el sentit comú. És només qüestió de posseir una fàbrica a Sant Martí, a Sabadell o a Terrassa i militar dins el maurisme o el romanonisme, o, ço que és encara més infeliç, dins el melquiadisme. Aquesta gent que es creu en un món superior no té ni solament la dignitat ni el pudor del seu origen menestral. De la seva condició primera en conserva la crosta i n'ha perdut l'esperit. Ella en té una mica de consciència, però, i vol dissimular d'on pervé. Llavors es daura la crosta infecta i diu bestieses en castellà. La generació que segueix té cura només en liquidar la purpurina, però no vol desaparèixer sense redactar un document aclaparador, i fa un *magazine* aristocràtic.

* * *

La mateixa gent que acabem d'assenyalar, públic obligat de les festes barcelonines, fa temps que demana un Carnaval famós. Es veu que Niça és massa lluny encara. Aquest any s'ha fet cas del clam i s'anuncien unes festes sorolloses. Deixem a part el miserable que és voler collir les engrunes del turisme il·lusori quan tot el món esguarda amb espectació a Europa adolorida, dins la qual som un insult. Aquest Carnaval que s'acosta ofereix totes les garanties d'un espectacle ridícul. Ens mourem uns dies entre anuncis i servei disfressat, occirem unes quantes criatures, farem pols i enlletgirem la ciutat. Ha arrelat en la nostra gent un concepte del viure, entre cíníc i fora de lloc, que no pot desaparèixer sense un sotrac dolorós. Per a evitar-lo no hi ha valgut ni la nostra tradició austera ni una resta de consciència del ridícul que fem dins el món.

* * *

De la nostra posició dins el món ens ha vingut fa poc una anècdota deplorable. Una selecció de catalans que simpatitzen amb la causa de la Quàdruple es traslladà a l'altra banda dels Pireneus a fer palesa sa cordialitat. La cosa no fou massa espontània, però en l'esperit dels que hi anaren era la bona fe. No obstant, a pesar d'haver-se anunciat com un acte de fra-

ternitat catalana, els expedicionaris foren sorpresos amb una rebuda que, si bé al començament podia semblar un malentès, es veié més tard que obeïa a una consigna donada. L'acte de Catalunya es convertí en manifestació d'unitarisme castellanitzant per a donar-li una valor en el Quai d'Orsay i en les agències telegràfiques. Això posa al descobert un defecte del nostre nacionalisme: la seva manca de valor internacional. En el mercat de les voluntats nacionals, la voluntat de Catalunya no es cotitza. Hem fet una mica de caragol i ara que sortim de la closca no ens volen. Dels esdeveniments actuals n'hem de treure aquesta lliçó, si no volem que una altra vegada els catalans de França saludin en nosaltres una ficció. A part d'això, l'aspecte afirmatiu i l'íntima correntia de comprensió catalana que uní les multituds, mereix la nostra cordialitat i respecte, essent de dordre, però, l'oblit que tots tingueren de Josep S. Pons, poeta català de França, que és, de la banda enllà del Pireneu, el qui més profundament ha sentit i ha pensat la germanor catalana.

La manca de consciència nacional és un dels nostres ridículs. Asenyalàvem més amunt la claudicació de les gents acabalades. En l'esfera dels intel·lec-

tuals no hi ha tampoc massa la dignitat de raça. Molt soroll i poques nous. Molta ferralla literària i poca consciència política. La mateixa *boutade* del President de l'Acadèmia Espanyola, que ha remogut el nostre poble, no ha trobat la millor resposta que era d'esperar. La dita Acadèmia té els seus corresponsals a Catalunya. Aquests corresponsals sovint són homes que escriuen en idioma català i ocupen dins la nostra literatura categories honroses. ¿Quin d'aquests corresponsals ha dimitit? ¿Quin d'aquests homes s'ha negat a la obra d'una institució estranya a nosaltres i que entreté els seus ocis en causar-nos dany? L'honor que reporten les dites corresponsalies, no és, certament, considerable. ¿Quina força egoista pot ofegar, doncs, la consciència nacional d'aquells que les suporten?

Si no haguéssim fet tanta literatura potser fórem en més bon lloc. Tindriem més noció de la nostra força i no ens hauriem enganyat en el nostre nacionalisme deixant de valorar certa gent per la capa de literatura patriòtica que la cobria. Una nova condició n'hauriem tret: saber valorar. Ens ha caigut a sobre un xàfec de prestigis més o menys falsos, que hem de consignar per la seva posició circumstantial dins

el Renaixement Català. El catalanisme ens ha tret el dret de valorar. La Galeria de catalans il·lustres i el Parc s'omplen de figures glorificades, en un garbuix absurde de mentalitats i igualades totes per les dimensions d'un marc o d'una columna. Joan Maragall és així mateix valorat que Fontova. Mossèn Cinto corre el risc de conviure amb don Pere Sala. L'Albert Llanas i En Torras i Bages potser seran veïns de pedestal. Aquí on Ramon Llull no hi té una pedra d'homenatge, aixecarem un bust al primer botiguer que faci versos o al primer periodista dramaturg. S'hauria de deixar un temps llarg de prova per a les obres dels homes més o menys insignes que s'esvaïssin en l'eternitat. Aquest temps podria esmerçar-se a conèixer aquell que es desconeixia en vida. Car aquesta pruïja actual de glorificacions no prova res més sinó que no s'ha estudiat l'obra dels que s'ha tractat d'homenatjar.